

'CROWDSOURCING STIMULEERT EN VERBINDT; MIX VAN FONDSEN BLIJFT PRAKTIJK'

De erfgoedzorg in Nederland staat voor grote uitdagingen. Een terugtrekkende overheid, gecombineerd met een groeiend aantal monumenten dat restauratie dan wel herbesteding behoeft, vraagt om nieuwe manieren van samenwerken en financieren. Een mix van oude en nieuwe samenwerkingsvormen – zoals crowdsourcing – is wenselijk, zegt Lilian Grootswagers van Erfgoed.nu. "Het internet maakt het veel gemakkelijker mensen actief te betrekken, en dat kan voor de organisatiegraad en financiering van projecten veel betekenen."

Om een project te financieren doen ondernemers in de meeste gevallen een kredietaanvraag om startkapitaal te verkrijgen. In de monumentenwereld loopt die weg traditioneel via meerdere kanalen, zoals overheden en goededoelenfondsen; bijvoorbeeld via het Restauratiefonds, dat gunstige leningen verstrekt, subsidies uitbetaalt en advies biedt. Crowdsourcing/crowdfunding, veelal met het internet als

platform, zorgt voor direct contact tussen (meerdere) investeerders en opdrachtgevers, en wordt niet noodzakelijk ondersteund door financiële intermediairs. Deze financieringsvorm wint de laatste jaren ook in de erfgoedwereld aan populariteit.

HIGH LINE

Bij crowdsourcing gaat het volgens Lilian Grootswagers - eigenares van Erfgoed.nu,

een bedrijf dat als 'adviseur, bruggenbouwer, gids en initiator' op het gebied van historisch erfgoed werkzaam is, om veel meer dan geld alleen, zoals een hogere organisatiegraad, of het draagvlak voor een herbestedingsproject. "De opkomst van de digitale samenleving heeft voor meer openheid en verbinding gezorgd. Kennis delen is kennis vermeerderen. Dat geldt voor het hele spectrum van >

De Sodafabriek in Schiedam kan mede dankzij crowdsourcing behouden blijven

Het Schooltje van Dik Trom in Etersheim

monumentenzorg – van particuliere woningrenovatie tot grote herbestemmingsprojecten.” Zoals The High Line in New York, een verhoogde spoorlijn die op basis van burgerinitiatief tot populair park is omgevormd en omliggende buurten meeneemt in haar ontwikkeling. “Aanvankelijk wilde men de spoorlijn slopen. Nu wordt The High Line stap voor stap doorontwikkeld op basis van actieve crowdsourcing langs digitale weg. In Amerika is men al heel ver met dit soort particuliere initiatieven. Het is een succesvol voorbeeld; de financiering loopt per 'mile' waardoor steeds concrete, haalbare doelen worden gesteld.”

STIMULANS

Nederland heeft in vergelijking met de VS een op het gebied van erfgoedbehoud meer actieve overheid. “De overheid treedt echter terug, en monumentenbehoud – bijvoorbeeld dat van kerken – is een groeiend maatschappelijk vraagstuk. Dat de digitale snelweg veel kan doen voor netwerkontwikkeling zie je bijvoorbeeld aan de invoering van de Monumentenmonitor (een database waarmee de actuele staat van monumenten wordt bijgehouden; red.).”

Stadsherstel Amsterdam is de eerste organisatie die crowdfunding heeft

ingezet om een gebouwd erfgoedproject te restaureren en te herbestemmen. In Etersheim (NH) werd 'Het Schooltje van Dik Trom' van de sloop gered met behulp van donaties van particulieren, bedrijven en stichtingen. Ook traditionele financieringspartijen hadden hun aandeel in de herbestemming tot kinderboekenmuseum. “Het Prins Bernard Cultuurfonds heeft bijvoorbeeld – als stimulant - aan een mogelijke tweede donatie de voorwaarde verbonden dat eerst het complete benodigde bedrag zou worden bijeengebracht. Hier zie je dat 'oud' en 'nieuw' elkaar aanvullen.”

SODAFABRIEK

In Schiedam werd in 2011 een coöperatieve vereniging opgericht om de twee eeuwen oude pakhuizen van de Sodafabriek aan de Buitenhaven te kunnen behouden – een particulier initiatief dat stap voor stap wordt uitgebouwd, deels op basis van crowdfunding. Mede-initiatiefnemer Restauro Architecten heeft eerst in eigen beheer een haalbaarheidsonderzoek verricht; de coöperatieve vereniging kocht de twee verwaarloosde panden vervolgens van de gemeente Schiedam, voor het symbolische bedrag van 1 euro. Inmiddels is het dak en een deel van de vloeren van 1 van de 2 pakhuizen hersteld, en heeft zich met de Vintageloods een eerste huurder

aangediend. De genoemde organisatievorm beoogt meer dan een verzameling betrokken donateurs, vertelt Lotte van den Berg namens de vereniging. “Coöperanten worden vooral geselecteerd op hun expertise. Dat biedt zowel in besluitvorming, uitvoering als exploitatie een grote meerwaarde. Er zijn nu naast de zakelijke (AMA) en ontwerpende (Restauro) initiatiefnemers een aantal coöperanten uit de bouwwereld actief in het project; zij zetten vooral hun uren en kennis in.” 75.000 euro van de investeringsgelden werd via crowdfunding vergaard, door negentig investeerders die hun geld na drie jaar met 12% rente terugzien.

MENSELIJK KAPITAAL

Het genoemde bedrag werd zonder problemen gehaald, maar Van den Berg wijst op de tijdsinvestering die ertegenover staat. “Wij hebben vele uren gestoken in het opzetten van crowdsourcing, en die kosten uiteraard ook geld.” Een aandachtspunt voor het vervolg van het project; de kosten-batenverhouding wordt naar verwachting wel beter, verwacht Van den Berg. “Crowdsourcing heeft een vliegwieleffect, en heeft de Sodafabriek al veel opgeleverd aan naamsbekendheid, als ook een goede naam in de erfgoedwereld.” Volgens Grootswagers is het niet waarschijnlijk en ook onnodig dat traditionele financieringsmethoden door crowdsourcing/crowdfunding overbodig worden gemaakt. “Met behulp van crowdsourcing kan een deel van de benodigde investeringsgelden worden verkregen, en het positieve imago van deze financieringsvorm kan voor instanties, bedrijven en particulieren een extra stimulant zijn in een erfgoedproject te investeren. Crowdsourcing is op zich natuurlijk niets nieuws. Het internet heeft gezorgd voor een communicatierevolutie, omdat veel meer mensen direct bereikbaar zijn en zich ook meer betrokken voelen. Je moet het zien als een win-winsituatie. Crowdsourcing is bovenal een investering in menselijk kapitaal.” ■